Policy brief

Studiemedel

Problem

44 procent av studenterna upplever sin ekonomiska situation som ganska dålig eller mycket dålig (UKÄ 2025).

Studiemedlet är 2 609 kronor lägre än EU:s gräns för låg ekonomisk standard. 2024 uppgick det till 13 156 kronor per månad. EU:s gräns för låg ekonomisk standard är 60 procent av medianinkomsten, vilket var 15 765 kronor 2024.

En genomsnlittlig student har visserligen inte högre utgifter än att de täcks av studiemedlet, men variationerna i utgifter är väldigt stora. En student i Stockholm betalar 1 400 kronor mer för sitt boende än en student i övre Norrland. Studenter över 35 år har 6 000 kronor mer i utgifter än en student under 24 år (CSN 2024).

Samhällsnytta

Arbetsmarknaden behöver fler högutbildade. Studiemedlet bidrar på två sätt: Fler ges möjlighet att över huvud taget påbörja en högskoleutbildning, och fler ges möjlighet att fokusera på sina studier. Ett välfungerande studiestöd leder till högre genomströmning och kortare studietid.

Förslag

1. Täck boendekostnader inom studiemedelssystemet. Studenters boendekostnader varierar, men bostadsbidraget är inte anpassat för studenters situation. Ett nytt stöd bör införas i studiemedelssystemet. Stödet bör baseras på boendekostnader och täcka halva kostnaden som överstiger 4 000 kronor i månaden (30 procent av studiemedlet). Genom att bara täcka halva den överstigande kostnaden har studenten fortfarande incitament att välja ett så billigt boende som möjligt. Stödet kan vara i form av lån, bidrag eller en blandning.

2. Ersätt VFU-kostnader. VFU är en flaskhals, men det måste ingå i många utbildningar. Studenter inom bristyrken kan ibland tilldelas en VFU-plats långt ifrån hemmet. Det innebär höga kostnader för resor eller dubbelt boende. Inför därför ett nytt behovsprövat VFU-bidrag som ersätter dessa kostnader. Det skulle minska sena avhopp och öka genomströmningen.

3. Låt sjukskrivna studenter plugga på deltid. Studenter som är sjuka och inte kan studera på heltid måste pausa studierna helt och hållet. Men många som är sjuka orkar ändå studera deltid. Om studenter fick vara sjukskriva på deltid så skulle fler avsluta sin utbildning snabbare.

4. Studiemedel för hela studietiden. Under 2000-talet har de flesta 1-åriga magisterprogram har gjorts om till 2-åriga masterprogram och flera andra utbildningar har förlängts. Men antalet veckor med studiemedel är oförändrat. Det leder till att fler studenter förbrukar hela sitt studiemedel innan examen, med förseningar och sena avhopp som följd. Därför skulle tidsgränsen för studiemedel behöva förlängas från 240 veckor till 280 veckor, motsvarande ett års heltidsstudier.

5. Tillsätt en utredning. Det går visserligen att bryta ut enskilda förslag, men det bästa vore att ta ett samlat grepp kring hela studiemedelssystemet. Det första steget är en utredning som kan lägga ett samlat förslag på hur de olika åtgärderna kan införas och följas upp.

Kontakt: sfs@sfs.se